

IN MEMORIAM

PROF. DR. MATIJA TUMA

V predbožični čas prejšnjega leta se je izgubil zadnji dih upokojenega profesorja, nekdanjega dekan na Fakulteti za strojništvo UL, cenjenega strokovnjaka s področja energetike, filantropa in človeka visokega etosa – prof. dr. Matije Tume.

Prof. dr. Matija Tuma se je rodil 17. 7. 1938 v Ljubljani, kjer je leta 1956 zaključil osnovno izobraževanje in klasično gimnazijo. Vpisal se je na Tehnično visoko šolo Univerze v Ljubljani, kakor se je tedaj imenovala Fakulteta za strojništvo. Njegova študijska leta so zaznamovali skromnost, pomanjkanje literature na eni in šport ter družabno življenje na drugi strani. V tem času je opravljal počitniško prakso v tujini, v tedanji Zvezni Republiki Nemčiji. Bil je eden redkih diplomantov profesorja dr. Zorana Ranta. Diplomiral je leta 1962 z diplomsko nalogo z naslovom: Eksperimentalna analiza regenerativnega gretja zgorevalnega zraka pri kapljevih in trdnih gorivih. Izsledke te analize je tudi objavil v svojem prvem znanstvenem članku v reviji Strojniški vestnik. Po odsluženem vojaškem roku na Reki se je zaposlil v tovarni koles in transportne opreme Rog v Ljubljani, kjer je bil zadolžen za konstruiranje in trženje transportnih naprav. Svoje inovativne rešitve pri transportnih napravah je vestno dokumentiral in jih objavil v drugem članku v reviji Strojniški vestnik.

Leta 1966 je sledil svoji ambiciji razvijati se na področju termodinamike, ki jo je ponotranjil v sodelovanju z mentorjem prof. dr. Zoranom Rantom. Zaposlil se je v koncernu Brown Boveri v Badnu (Švica), kjer je najprej projektiral, nato pa vodil velike projekte na področju termo- in jedrskih elektrarn po celi Evropi. S svojim vrhunskim strokovnim znanjem in izkušnjami, ki si jih je pridobil pri vodenju najzahtevnejših projektov v energetiki, se je odzval na javno objavljeni poziv k sodelovanju strokovnjakov pri gradnji še danes delujoče jedrske elektrarne v Krškem. Kljub nespornim referencam so ga oblasti v tedanji socialistični Jugoslaviji takrat zavrnil.

Prof. dr. Matijo Tuma pa takšna razočaranja niso ustavila, predstavil se je profesorju dr. Petru Grasmannu na sloviti univerzi ETH – Zürich, ki ga je leta 1972 povabil na delo asistenta v njegovem laboratoriju. Leta 1977 je pri njem zagovarjal doktorsko nalogo z naslovom: Untersuchung des Stoffaustausches bei pulsierenden Rohrströmungen mit einem elektrolytischen Messverfahren (Raziskava izmenjave snovi pri pulzirajočem toku v cevi z elektrolitskim merilnim postopkom).

V času svojega bivanja v Švici si je ustvaril družino. Bil je občutljiv za vprašanja zdomcev, Slovencev po svetu in zamejskih Slovencev; sodeloval je v Slovenskem društvu Triglav v Zürichu in bil med pobudniki in ustanovitelji rednega pouka slovenskega jezika v Zürichu, ki so ga obiskovali otroci slovenskih izseljencev, pri poučevanju pa je pomagala njegova prva žena. Redno je pisal poljudne članke o Sloveniji in problematiki Slovencev v švicarskih in zamejskih časopisih. Bil je tudi navdušen gornik in s prijatelji v mednarodnem krogu osvojil 19 širitisočakov.

Čeprav se mu je ob strokovnih in znanstvenih referencah, pridobljenih v tujini, nasmihala imenitna kariera, se je odločil za komaj verjeten korak in se leta 1978 vrnil v Ljubljano, v tedanjo socialistično Jugoslavijo. Najprej se je zaposlil v podjetju Lek, po dveh letih pa je nadaljeval strokovno delo v podjetju SOZD IMP, kjer je sodeloval pri prijavi na mednarodni razpis za projekte v Iraku, kasneje pa je enega od njih tudi vodil. V tem času je zaprosil za izvolitev v naziv izrednega profesorja na Fakulteti za strojništvo UL, kar je bilo že tedaj precej nenavadno, saj so le zelo redki visokošolski učitelji prišli na fakulteto iz industrije. Po izvolitvi v naziv je honorarno predaval predmeta Energetski stroji in naprave in Energetski sistemi, saj sta takrat profesorja Boris Černigoj in Leopold André odhajala v pokoj.

Leta 1982 se je na Fakulteti za strojništvo redno zaposlil kot izredni profesor na Katedri za energetsko strojništvo in prevzel vodenje Laboratorija za termoenetiko. Na novo je zastavil razvoj laboratorija tako, da je okrog sebe zbral mlade ambiciozne in sposobne asistente in raziskovalce. Povezal se je z gospodarstvom in v laboratoriju vzpostavil sodobno laboratorijsko opremo in opremil t. i. učilnico Laboratorija za termoenetiko. Lotil se je pisanja visokošolskih učbenikov in tako vzpostavil materialne pogoje za sodoben študij. Pri tem je potrebno poudariti, da je imel ves čas izrazit občutek za uveljavljanje slovenske terminologije.

Leta 1993 je bil izvoljen v naziv redni profesor. Bil je prvi redni član znanstvenega sveta pri združenju VGB (danes VGBE) s sedežem v Essnu (Nemčija), kjer je sooblikoval smernice razvoja na področju energetike z znanstveniki iz zahodne Evrope in bil spoštovan sogovornik. Svojim mlajšim kolegom je nesebično pomagal pri odpiranju vrat na tujih institucijah za opravljanje praks in diplomskih nalog ter pri prijavih za štipendije in mednarodna sodelovanja.

Prof. dr. Matija Tuma

V obdobju 1995–1997 je bil izvoljen za dekana Fakultete za strojništvo. V tem času mu je uspelo pritegniti sponzorje iz industrije, preurediti fakultetno knjižnico in vzpostaviti pregledno poslovanje fakultete.

V letih 1994–1998 je bil član Sveta RS za visoko šolstvo, kjer je bil velik kritik politike ustanavljanja visokošolskih zavodov, ki niso imeli ne kadrov, ne vsebine in ne urejenega financiranja.

Do leta 2004, ko se je upokojil, je pri njem zaključilo študij 8 doktorandov, 18 magistrstov znanosti, 93 univerzitetnih diplomantov, med katerimi sta dva dobila univerzitetni Prešernovi nagradi.

Profesor dr. Matija Tuma je bil tudi po upokojitvi aktiven. Še vedno je rad in s ponosom prihajal na fakulteto, se pogovarjal o smernicah razvoja na njegovem strokovnem področju, se veselil lepih rezultatov Laboratorija. Sčasoma je svojo strast usmeril v rodoslovje, kjer se je poglobil v poreklo in zgodbe svojih prednikov. S tega področja je objavil tri leposlovna dela, eno v samozaložbi, dve pa pri založbi Sanje.

S svojo drugo soprogo dr. Jeleno Vojvodić Tuma sta leta 2015 prepustila v upravljanje Knafljevi zasebni ustanovi na Dunaju lep del svojega premoženja, iz

katerega je bil ustanovljen štipendijski sklad za podeljevanje Tumove štipendije za izobraževanje slovenskih študentov na Dunaju. V letu 2016 sta za to plemenito in narodotvorno dejanje prejela priznanje Pro Universitate labacensi, ki ga na Univerzi v Ljubljani podeljujemo fizičnim in pravnim osebam, ki so s svojimi sredstvi ali delom pomembno prispevale k razvoju materialnih možnosti univerze ali k usposabljanju njenih sodelavcev.

Kljub zdravstvenim tegobam v zadnjem obdobju življenja je bil prof. dr. Matija Tuma vedno optimistično naravnan, pomirjen s svojim življenjem in prijeten sogovornik, ki je ljudi okrog sebe obdaroval s svojim intelektualnim in humanističnim bogastvom. Če za koga, prav za prof. dr. Matijo Tuma velja latinski rek: E fructu arbor cognoscitur – drevo spoznamo po sadežih. Življenje je razdaljal svoji družini, družbi, svojemu narodu, predvsem mladim; sad je obilen in brezčasen. Nadaljeval se bo po njegovih znanstvenih, strokovnih in leposlovnih objavah ter po štipendiji zakoncev Tuma v prihodnje rodove mladih, znanja željnih študentk in študentov in strokovnjakov.

Prof. dr. Mihael Sekavčnik,
dekan Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani

© Avtorji 2025. CC-BY 4.0